

Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi

Academic Journal of History and Idea

ISSN: 2148-2292

12 (2) 2025

Derleme Makalesi | Review article

Geliş tarihi | Received: 29.12.2024

Kabul tarihi | Accepted: 28.03.2025

Yayın tarihi | Published: 25.04.2025

Efe Can Tanrısever

<https://orcid.org/0000-0001-9883-1790>

Bachelor of Arts, Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Humanities and Society Sciences, Department of History, Türkiye, efectnrsvr@icloud.com

Atıf Künyesi | Citation Info

Tanrısever, E. C. (2025). İki Hanedan Arası Ateş: Dört İmparator Yılı'nın (M.S. 69) Vespasianus Reformlarına Etkisi Üzerine Bir Değerlendirme . *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 12 (2), 632-650.

İki Hanedan Arası Ateş: Dört İmparator Yılı'nın (M.S. 69) Vespasianus Reformlarına Etkisi Üzerine Bir Değerlendirme*

Öz

Roma İmparatorluğu'nun kritik bir dönüşüm dönemi olan Dört İmparator Yılı (M.S. 68–69), Iulius Claudius Hanedanı'nın (M.Ö. 27-M.S. 69) sona ermesiyle Flavius Hanedanı'nın (M.S. 69-96) başlangıcı arasındaki siyasi, askeri ve toplumsal değişimleri göz önüne sermiştir. Nero'nun ölümüyle ortaya çıkan otorite boşluğu, Roma'nın hanedanlık sistemindeki yapısal zayıflıkları gün yüzüne çıkarırken, Galba, Otho ve Vitellius'un kısa süreli iktidar mücadeleleri, imparatorluk genelinde derin bir siyasi istikrarsızlığa yol açmıştır. Makale, bu dönemde Roma orduları ve senato arasındaki dinamikleri incelemekte ve Vespasianus'un (M.S. 69-79) reformlarının bu kaotik sürecin etkisiyle nasıl şekillendiğini analiz etmektedir. Vespasianus, mali istikrarı sağlamak amacıyla yeni vergiler koymuş, lejyonların sadakatini artırmak için askeri reformlar gerçekleştirmiş ve Lex de Imperio Vespasiani yasası ile imparatorluk otoritesini hukuki bir temele oturtmuştur. Colosseum gibi kamu projeleriyle halkın desteğini kazanarak, imparatorluk ile toplum arasında yeni bir bağ kurmuştur. Ele aldığımız çalışmada, Dört İmparator Yılı yalnızca bir otorite mücadelesi değil, aynı zamanda Roma'nın siyasi, ekonomik ve askeri yapılarında köklü değişimlere zemin hazırlayan bir süreç olmuş, Vespasianus'un bu dönüşümdeki hayati rolü irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Antik Roma, M.S. 68-69, Iulius-Claudius Hanedanı, Flavius Hanedanı, İsyan, Reform

*Bu çalışmanın hazırlanmasında, bilgi ve tecrübeleriyle yönlendirmelerde bulunan, yapıcı eleştirileri ve kıymetli önerileriyle araştırmanın gelişimine önemli katkılar sağlayan Prof. Dr. Esma Öz Kiriş ve Prof. Dr. Fatih Erkoçoğlu'na en içten teşekkürlerimi sunarım.

The Fire Between Two Dynasties: An Assessment on the Impact of the Year of the Four Emperors (A.D. 69) on Vespasianus' Reforms

Abstract

The Year of the Four Emperors (A.D. 68-69), a critical period of transformation in the Roman Empire, revealed the political, military and social changes between the end of the Iulius Claudius Dynasty (27 BC-69 AD) and the beginning of the Flavius Dynasty (69-96 AD). The vacuum of authority created by Nero's death exposed structural weaknesses in Rome's dynastic system, while the short-lived power struggles of Galba, Otho and Vitellius led to deep political instability throughout the empire. The article examines the dynamics between the Roman armies and the senate during this period and analyses how the reforms of Vespasianus (69-79 AD) were shaped by this chaotic process. Vespasian imposed new taxes to ensure fiscal stability, carried out military reforms to increase the loyalty of the legions, and legitimised imperial authority with the Lex de Imperio Vespasiani. By winning the support of the public with public projects such as the Colosseum, he established a new bond between the empire and society. In this study, the Four Emperors' Year was not only a struggle for authority, but also a process that paved the way for radical changes in the political, economic and military structures of Rome, and the vital role of Vespasianus in this transformation is analysed.

Keywords: Ancient Rome, 68-69 AD, Iulius-Claudius Dynasty, Flavius Dynasty, Revolt, Reform

Giriş

Roma, M.Ö. 752 tarihinde kuruluşundan Osmanlı Devleti'nin İstanbul'u fethine değin yaklaşık 2300 yıl boyunca tarih sahnesinde kalmış ve imparatorluklar tarihi içerisinde en uzun süre varlık gösteren devletlerden biri olmuştur. Roma'nın uzun süreli varlık göstermesi dört döneme ayrılarak incelenmesini zorunlu kılmıştır. Batı Roma, krallık, cumhuriyet ve imparatorluk dönemlerinin ardından M.S. 476'da yıkılmış; M.S. 284'ten itibaren başlayan süreç ise Geç Roma İmparatorluğu tarihi olarak değerlendirilmektedir (Şan, 2020; İplikçioğlu, 2021).

Imperium Romanum (Roma İmparatorluğu) olarak nitelenen İmparatorluk Dönemi M.Ö. 27 ile M.S. 312 yıllarını içerir. Bu dönem, Roma'nın ilk imparatoru olan Gaius Octavianus Caesar Augustus'un iktidara gelmesiyle başlamıştır. Augustus'un yönetimi, Roma'da monarşik bir düzenin kurulmasına yol açmış ve Iulius-Claudius hanedanının egemenliği resmileşmiştir. Bu hanedan, sırasıyla, Imperator Caesar Divi Filius Augustus (M.Ö. 27-M.S. 14), Tiberius Caesar Divi Augusti Filius Augustus (M.S. 14-37), Gaius Julius Caesar Augustus Germanicus (M.S. 37-41), Tiberius

Claudius Caesar Augustus Germanicus (M.S. 41-54) ve Nero Claudius Caesar Augustus Germanicus (M.S. 54-69) olmak üzere 5 imparatoru kapsar (Tekin, 2008; Tacitus, 2008).

Octavianus Augustus (M.Ö. 27-M.S. 14), Roma tarihinin ilk imparatoru, cumhuriyetten *principatus*'a¹ geçişi sağlarken cumhuriyetçi gelenek ile bağlarını koparmamıştır. Fakat, M.Ö. 23 yılında Augustus² adını aldıktan sonra senato ona hem bireysel hem de kararlara veto hakkı sağlayan *pleb tribunus*larına ait olan hakları ve ayrıcalıkları da (*tribunicia potestas*) vermiştir. Bu ayrıcalıkları elde etmesinin ardından tüm eyalet valileri üzerinde yetki sahibi olmasını sağlayan *imperium proconsulare maius*'u da elde etti. Augustus'un halefleri üç yüz yıldan uzun bir süre boyunca bu yetkilerin sağladığı hakimiyet alanından güç almıştır. Cumhuriyet dönemi memurlukları, İmparatorluk döneminde de varlıklarını devam ettirmiş fakat imparatorlardan üstün bir güç veya yetkiye sahip olan hiçbir makam mevcut olmamıştır (Salmeri, 2021c). Seneca'nın "*Hükümdar, cumhuriyetin örtüsü altında gizleniyordu*" cümlesiyle özetlenebilecek, Cumhuriyet ve İmparatorluk gibi iki farklı yönetim sistemi arasında uzlaşma yapmayı başarmıştır (Kovalyov & Dyakov, 2011, 169). Bu konu üzerine, İmparatorluğun birinci yüzyılına ait kaynaklar hayli az olduğu gibi, bir yılı (M.S. 68-69) aktaran eserler sayılıdır. Tacitus'un *Annales* ve *Histories* ve Suetonius'un imparatorların biyografilerini ele alan *On İki Caesar'ın Yaşamı* eseri bu dönemin birinci el kaynaklarıdır. Suetonius, imparatorluk sarayında bulunmuş bir yazar olarak İmparator Hadrianus'un eşi Sabina ile olan skandal ile geri plana itilene değin Roma'nın ilk yüzyılına dair detaylı bir kaynak olmuştur (Beard, 2023). Bu iki yazardan başka, Cassius Dio'nun (M.S. ca. 155/165-M.S. 235) kaleme aldığı *Roma Tarihi (Rhomaika Historia)*, dönemin bir diğer ana kaynağını oluşturmakla beraber Dört İmparator Yılı'nın üzerinden en az 1 asır süre sonra yazıldığı göze alındığında Suetonius ve Tacitus'un dönemi yaşayan ve aktaran ana yazarlar olduğu görülmektedir.³ Makalenin temel konusu olan, iki yıllık bir dönem içerisindeki imparatorların tahta çıkış ve iniş tarihleri, öncelikli olarak birincil kaynaklar temel alınarak incelenmiş, öncelikli olarak Suetonius'un eserinden yararlanılmıştır.

1. Nero Claudius Ceasar Drusus Germanicus Dönemi (M.S. 54-68)

İmparator Nero, Germanicus'un kızı Agrippina'nın oğlu olarak, (Akşit, 1969) Tiberius'un ölümünden yaklaşık 9 ay sonra, 15 Aralık'ta dünyaya geldi. Germanicus'un soyu, Roma'ya yedi

¹ Principat/us olarak bilinen kavramın Türkçe karşılığı ilk ya da birinci makam olarak sözlüklerde yer alır. Octavianus'un rakiplerini yenerek imparatorluğunu ilan ettiği sürece ve birinci yurttaş (eşitler arasında birinci) olan Augustus'u, yani Octavianus'u işaret eder.

² *Auctoritas* [otorite] teriminin de türediği, Lat. augere fiilinden türemiştir.

³ Detaylı bilgi için bkz: (Boyana & Türkan, 2019).

kez *consul*, iki kez *ensor* makamında yer almış ve *patricii* sınıfından gelen köklü bir geçmişle tanınmıştır. Aynı zamanda, Nero'nun dedesi Germanicus *consullük* görevinde de bulunmuştur (Suetonius, 2021). İmparator Claudius, Nero'nun henüz 3 yaşındayken babasını kaybetmesi sonucu onu evlat edinmiştir. Claudius, vefat etmeden önce 51 yılında Nero'yu varisi ilan etmişti (Bauer, 2013). Nero, Claudius öldüğünde 16 ya da 17 yaşında idi. 16 yaşında *princeps* olarak göreve başlamıştı. Önceki dönemlerde görülmemiş bir şekilde Nero *princeps* unvanını taşıyan en genç kişi olmuş, *princeps* makamı da bir nevi monarşiye dönüşmüştür (Bauer, 2013; Tekin, 2008). İlk kez ergin olmamış bir çocuk, Roma tahtında imparator olmuştur (Tanilli, 2017).

Nero tahta çıktığında henüz genç bir imparator olduğundan, onun hükümdarlığının ilk 5 yılına liderlik eden 3 mentoru vardı; annesi Agrippina, Kordoba kökenli olan filozof, yazar ve senatör Lucius Annaeus Seneca ve Gallia Narbonensis doğumlu, eğitilmiş bir atlı sınıf üyesi ve aynı zamanda Roma İmparatorluk Muhafızları'nın liderlerinden biri olan Sextus Afranius Burrus idi (Suetonius, 2021; Boatwright vd., 2022; Salmeri, 2021b; Morgan, 2006).

Nero, bir gelenek haline gelmiş olan Praetor Muhafızları'na rüşvet (*donativum*) vererek tahta çıkmış; önceliği askeri gücü kazanmaya vermiştir (Meijer, 2023). Ayrıca, Augustus'un yaratmış olduğu düzenin korunacağına dair verdiği güven konuşmasıyla da *senatus*'un desteğini kazanmaya çalışmıştır (Bauer, 2013). Nero'nun *senatus*'ta yaptığı konuşma, ona imparatorluğunun ilk yıllarında desteğini sunmuş olan stoacı filozof Seneca tarafından hazırlanmıştır. Filozof Seneca, gönderildiği sürgünden Roma'ya dönüşü ile Roma'da yeniden politikaya atılmak gibi bir hedefe sahip değildi. Fakat, Nero'nun annesi Agrippina'nın isteğine yanıt vermek adına yahut onun cazibesine kapılarak hem *praetor* görevini hem de Nero'nun öğretmenliğini üstlenmiştir (Seneca, 1999). Seneca, Platon'un ideal yönetim modelini gerçekleştirme çabasıyla, genç imparatoru felsefeye yönlendirerek kararları üzerinde nüfuz kazanmıştır (Piatesi, 2021; Tekin, 2008). Nero, Seneca'nın hazırladığı konuşmada, Senato'ya kaybettiği yetkilerin bazılarını vermeyi taahhüt etmişti ve bu durum riskli olsa da Nero'nun Seneca'nın öncülüğünde ilerlemeye dair verdiği kararın cesurluğunun ve ataklığının sembolü haline dönüşmüştür (Bauer, 2013).

Nero'nun imparatorluğu, ilk 5 yıl (M.S. 54-59) ve sonraki 9 yıl (M.S. 59-68) olmak üzere iki dönemde incelenmektedir. İlk 5 yılda Burrus ve Seneca'nın önderliğinde ilerlerken sonraki yıllarda mentörlerinden aldığı destek giderek azalmıştır. Öyle ki, bu yıllarda Seneca ve Burrus, Nero'yu

kontrol altında tutabildiğinden Nero'nun imparatorluğunun ilk 5 yılı *Quinquennium Neronis*⁴ olarak adlandırılmıştır (Bauer, 2013). Seneca'nın hazırladığı metin ile Nero, senatus ile iş birliği yapmış ve meşru zemine sahip yasama faaliyetleri ortaya çıkmıştır. Seneca'nın 55-56 yıllarında kaleme aldığı *De Clementia* eseri, Hellenistik krallardan yola çıkarak tasarlanmış bir yönetim modeli oluşturmuştur. Bu modele göre; merhametin tebaaya, yani Roma toplumunun ihtiyaçlarına cevap veren ve bu ihtiyaçları karşılamaya yönelik hükümdara özgü bir erdemden yola çıkan bir harita sunmuştur (Salmeri, 2021b; Barrett vd., 2016; Lentano, 2021). Nero'nun erdemli geçen ilk 5 yılı, *amicus principis*⁵ Seneca'nın ve güçlü *praetor praefectus*⁶ Sextus Afranius Burrus'un görevlerini icra ettikleri dönemde kazanılan başarılar, Nero'ya verilen siyasi ve askeri desteğe atfedilmiştir (Piatesi, 2021). Bu destek, kamu düzeninin sağlanması, ikiyüzlülük veya sahtelikle mücadele, hazinenin ıslah edilmesi, gladyatör gösterilerinin yapılması adına halktan para toplama usulünün yasaklanması, dolaylı vergilerin tüm imparatorluk topraklarında kaldırılması ve doğrudan vergilerin artırılması gibi noktalarda kendisini göstermiştir (Tekin, 2008).

62 yılında, Britanya ve Armenia üzerine gerçekleştirdiği seferlerin uzun sürmesi ve harcamaların artması paranın değer kaybetmesine ve ihanet kanunlarının yeniden gündeme gelmesine yol açmıştır (Boatwright vd., 2022; Potter, 2013). Nero'nun giderek artan gücü, Burrus ve Seneca üzerinde etkisini daha görünür kıldı. 62 yılının başında Burrus'un ölmesi ile Seneca, İmparator'un normal olmayan davranışları, pek çok Romalı zenginin öldürülmesi, giderek artan ve karşılanamayan istekleri, Agrippina'nın öldürülmesi ve en sonunda Burrus'un öldürülmesine giden yolda inzivaya çekilen isim olmuştur. Seneca, tüm servetini Nero'ya bırakarak kamusal faaliyetlerden çekilme isteğini Nero'ya iletmış fakat bu talep kabul görmemiştir. Seneca, sağlığının iyi olmadığını öne sürerek *cliens*lerinden uzaklaşmış, kendini tamamen felsefe ve yazılarına adanmıştır (Seneca, 1999; Piatesi, 2021). Seneca yaklaşık üç yıl sonra, 65 yılının sonlarında Gaius Calpurnius Piso ve bir grup senatörün Nero'yu öldürmek amacıyla düzenledikleri suikast girişiminde payı olduğu hususundaki suçlamalar neticesinde intihara zorlanmıştır (Seneca, 1999; Boatwright vd., 2022; Bauer, 2013).

Nero, Annesi Agrippina'yı devlet üzerindeki yetkilerin ve gücün kendisinde toplanmasını istemesinden dolayı bir kaza süsü vererek akşam yemeğinde öldürtmüştür. Annesi Agrippina'nın

⁴ Quinquennium kelimesinin sözlükteki karşılığı 5 yıl süren periyottur. İlk cümlede bahsedilmiş olan ilk 5 yıla ithafen *Quinquennium Neronis*, yani Nero'nun 5 yılı olarak literatüre geçmiştir.

⁵ İmparatorun/princepsin arkadaşı.

⁶ İmparatorluk muhafızlarının lideri ya da komutanı.

ölümü, Marcus Otho'nun eşi Poppaea Sabina ile evlenebilmesinin önünde bulunan engeli kaldırmak amacıyla tasarlanmıştır. Sabina ile ilişkileri 58 yılında başlamıştı ve Nero, Otho'yu uzak bir eyalete, Lusitania'ya vali atayarak Poppaea'yı sarayda yaşamaya davet etmiştir. Nero, bu dönemde Poppaea ile evlenebilmek adına Claudia Octavia'dan boşanmıştı. Bu evlilik, senatus tarafından da tepkiyle karşılanmıştır (George, 2018; Tekin, 2008; Bauer, 2013).

64 yılında Palatinus Tepesi'nde Roma'nın en büyük yangınlarından biri yaşanmış, kentin 14 mahallesinden 11'i bu yangından zarar görmüştür. Bu yangın kentin yoksul kısımlarına yayılmış ve rüzgâr yangının söndürülmesinin gecikmesine sebebiyet vermiştir. 19 Temmuz günü başlayan yangının kontrol altına alınması dokuz gün sürmüştür. Kent, ahşap evler ile dolu olduğundan yangın daha önce tecrübe edilmemiş bir düzeye ulaşmıştır. Nero, yangın gerçekleştiği sırada Antium'da idi. Bu yangında, Nero'nun payı olduğu söylenmektedir çünkü Nero, Roma'yı yıkıp daha güzel bir şehir inşa etmeyi istiyordu. Yangından sonra mahvolan arazinin bir bölümü kendi ikametgahının da dahil olduğu Domus Aurea (Altın Ev)'nin inşaatı için ayrılmıştır (Salmeri, 2021b; Bauer, 2013; Tekin, 2008; Meijer, 2023; Akşit, 1976; Martin, 2024). Tacitus, Nero'nun yangını çıkarıp çıkartmadığı hususunda kesin bir şey söylememekle beraber, *"tüm insani çabalar, [Neron'un] tüm cömert bağışları ... yangın felaketinin bir emir sonucunda gerçekleştiği yolundaki meşum inancı engelleyemedi."* cümlesiyle özetlemiştir (Bauer, 2013, 755).

Nero, 66 yılında planlı bir şekilde hazırlanmış olan Yunanistan (Hellas) ziyareti için yola çıkmıştır. Nero'ya *"Hellenesever"* tabirinin yakıştırılması da yarış arabaları kullanmak, halka seslenmek ve tragedya oyunlarında rol almak gibi muhtelif etkinlikleri halihazırda Roma'da yapılabilmesine karşın Yunanistan ziyaretinde de yapması ve Hellas'ta yaklaşık bir yıl geçirmesine rağmen Atina ve Sparta'ya hiç gitmemiş olması üzerine günümüz tarihçileri tarafından yapılmıştır (Yakut, 2017).

68 yılında Nero Yunanistan gezisinden henüz yeni dönmüştü. Nero, Mart ayında Aquitanialı asil bir ailenin soyundan gelen ve Gallia Lugdunensis'te *legatus* olan Gaius Iulius Vindex tarafından yerel halk ile desteklenen bir isyanın çıktığı haberini almıştı (Kara, 2022). Cassius Dio, Vindex'i bedeni güçlü, zekası keskin, savaş sanatlarında yetenekli bir kimse olarak betimlemiştir (Cassius Dio, 1925). Vindex, Hispania Tarraconensis valisi Galba'nın desteğini de kazanmış ve Roma'daki Galba taraftarları birçok senatörü kendi yanlarına çekmeyi başarmıştı. Galba da hem

kendi adamlarının hem de Lusitania *legatus* Marcus Salvius Otho ve Baetica *quaestor*⁷ Aulus Caecina Alienus'un desteğiyle isyan etmiştir (Tekin, 2008; Meijer, 2023; Salmeri, 2021b). Nisan 68'in başlarında, Galba İber Yarımadası'ndaki Carthago Nova'da imparator ilan edilmiştir (Kovan, 2023). Nero'nun hükümdarlığına son darbe ise Senato'dan geldi. Senato, senato en sonunda ona sahip çıkmayı bir kenara bırakıp onu toplum düşmanı (*hostis publicus*) ilan etti (Boatwright vd., 2022). Praetor desteğini kaybeden Nero, şehri terk ederken muhafız alayının Galba'yı imparator olarak selamladığını görmüştür. Alaydan bir kısım asker, kırsalda bir evde Nero'yu yakalamıştır. Bu durumda Nero'nun yapabileceği tek bir şey vardı; Burrus ve Seneca'nın başına gelen olayı tecrübe etmek yani intihar etmektir. Öldüğünde yalnızca 32⁸ yaşında idi ve 14 yıllık bir imparatorluk sürecini geride bırakmıştı (Suetonius, 2021; Bauer, 2013; Meijer, 2023). Nero'nun ölümünden sonra Iulius-Claudius hanedanı sona ermiştir ve Tacitus'un deyimi ile iktidarın sırrını (*arcanum imperii*), Roma'da olmadan imparator olunabileceğini ortaya çıkartmıştır (Tacitus, 2004; Guillerat vd., 2023). İmparator artık sadece muhafız alayı ya da senato desteğiyle seçilebiliyordu. İktidarı belirleyen yeni grup eyaletlerde görev alan ve ağırlıklı olarak İtalyanlardan oluşan lejyonlar olmuştur (Salmeri, 2021b). Cassius Dio'ya göre, Nero'nun ölümünün ardından Roma halkı kurbanlar kesmiş ve bazıları özgürlük şapkası bile takmıştır (Cassius Dio, 1925).

2. Servius Galba Imperator Ceasar Augustus Dönemi (M.S. 68-69)

Galba'nın soyu baba tarafından Iuppiter'e, anne tarafından Minos'un eşi Pasiphae'ye kadar uzanıyordu (Suetonius, 2021). Galba, Terracina yakınlarında kır evinde doğdu (Suetonius, 2021). Edebiyat ve hukukla ilgilenmiştir. İmparator Gaius Caesar Caligula döneminde Germania eyaletine vali olarak atandı ve bu dönemde emekliler ile genç acemileri sürekli çalıştırarak güçlendirmiş, barbarları da denetim altına almayı başarmıştır (Suetonius, 2021). Claudius döneminde Afrika'nın *proconsullüğünü* yapmıştır. İmparator olmadan önce son siyasi görevi, Nero döneminde 8 yıl boyunca Hispania Tarraconensis'in yönetimini yürütmektir (Suetonius, 2021; Tekin, 2008). Galba, önce Akhaialı Mummia ile, sonra Livia Ocellina ile evlenmiştir (Suetonius, 2021, 335).

Galba'nın arkasında Vindex'in haricinde Hispania'daki tüm orduların, ayrıca komşu eyaletin valisinin de desteğini almıştır. Bu vali de Otho'dan başkası değildir. Nero'nun son nefesini

⁷ Quaestor kavramı sözlüklerde müfettiş ya da yargıç manasında yer alır. Roma'da devlet hazinesinden sorumlu ve finansal işleri denetlemekle yükümlü devlet memuru olarak tanımlanabilir.

⁸ Nero, Cassius Dio'ya göre 34 yıl 9 ay, Suetonius'a göre ise 32 yıl yaşamıştır (Cassius Dio, 1925; Suetonius, 2021).

vermesinden bir gün önce, 8 Haziran 68'de⁹ senato tarafından imparator ilan edilen yaşlı senatör Galba, iki ay sonra Tarraconensis eyaletinden Roma'ya dönüp Eylül ayı sonunda tahtı devralmıştır (Salmeri, 2021b; Tekin, 2008; Yakut, 2020). Galba, bu dönemde 70'li yaşlarında yaşlı bir imparatordu. Neredeyse siyasi görevlerinin birçoğunda Iulius Cladius hanedanının tüm üyelerini görmüş, tecrübeli bir imparator olarak başa geçmişti. Galba, Otho'nun eşliğinde 68 yılında Roma'ya geldiğinde ordunun büyük bir kısmını ödülleri ve bağışlar konusunda isteksiz davranması ile kendisinden soğutarak muhafızların ve kentli pleb sınıfının desteğini kazanamamış, Nero'nun azat ettiği ünlü olmayan üç kölesini¹⁰ (Helius, Narcissus ve Patrobius) öldürtmüştür (Kelly & Hug, 2022). Ayrıca, senatonun özgürlüğünü savunmuş ve tahtın veraset olarak belirlenmesinde hanedan ilkesinden vazgeçilmesini de istemiştir (Salmeri, 2021b). Geçmiş dönemlerde uygulanan imparatorluk yetkisi, hanedan üyesine veraset yoluyla bırakılması ya da hanedanın devamlılığını sürdürebilmek adına evlat edinme yöntemi ile aktarılabilirdi. Her ne kadar imparator *princeps*, *primus inter pares* ve *imperium* yetkisine sahip olsa da senatus imparatorların tahta çıkışında etkisini sürdürmekteydi (Özman & Doğan, 2023). Galba'nın senatoyu savunması ve özgürleştirilmesini anlamak makuldür çünkü kendisinin senato ve halk tarafından seçildiğini vurgulamıştır. Galba, kendisine bir varis belirleyerek iktidarını sağlama alma çabasıyla Lucius Calpurnius Piso Frugi Licinianus'yu evlat edinmiş ve varisi olduğunu *senatusa* ilan etmiştir (Tekin, 2008; Boatwright vd., 2022; Goodman, 2012). Otho, Piso'nun varis olarak gösterilmesine tepki olarak praetor muhafızlarına rüşvet ve vaatler sunarak onların desteğini kazanmış, kendisinin imparator olarak selamlanmasını sağlamıştır. 15 Ocak 69'da hem Galba hem de Piso öldürüldü. Galba'nın başı bir sırığa geçirildi ve parçalanmış vücudu alay göstergesi olarak Forum'da bırakıldı (Meijer, 2023; Tekin, 2008; Boatwright vd., 2022; Kovan, 2019). Galba'nın iktidarına karşı bir tehlike olarak duran Otho tarafından imparatorun hızla düşürülmesi askeri gücün üstünlüğünü göstermektedir (Tacitus, 2004; Boatwright vd., 2022).

3. Imperator Marcus Otho Caesar Augustus Dönemi (M.S. 69-69)

Otho'nun aile büyükleri, Etruria'nın yönetici sınıfından geliyorlardı. 28 Nisan 32 yılında doğdu. Küçüklüğünden itibaren savurganlığı ile bilinen, aşırı lüks düşkünü, sefih ve aylak birisi

⁹ Suetonius, Galba'nın tahta çıkışı hususunda net bir tarih vermemekle birlikte senatoda yaptığı konuşma sonrasında imparator olarak selamlandığı belirtmiştir (Suetonius, 2021; Meijer, 2023).

¹⁰ Latin *libertinus*, *libertus* kökeninden gelen Freedmen kölelikten azat edilmiş kişiler için kullanılan bir terimdir.

olarak tanınıyordu (Suetonius, 2021; Salmeri, 2021b; Meijer, 2023). Otho'nun Nero ile olan ilişkisi ve Poppaea'nın Nero ile evlenmesi, onu imparatora karşı pozisyon almaya iten bir duruma sevk etmişti. Başta Galba'yı destekleyen Otho, varis gösterilmemesinden dolayı Galba'yı da tahttan indirmiştir. Galba'nın ölümü, aynı anda iki imparatorun ilan edilmesine yol açtı. Otho, imparator muhafızları tarafından imparator olarak selamlanırken,¹¹ aynı dönemde Vitellius lejyonlar tarafından imparator ilan edilmiştir.

Galba'nın ölümü sonrasında imparatorluk sınırları içerisinde güç ve otoriteye sahip olan bir kimse, Roma'da olmadan dahi imparator olabileceğini göstermiştir. Bu durum, imparatorluğun sürekliliği hususunda öngörülemeyen bir otorite boşluğunu ortaya çıkartmıştır ki Galba da varis göstererek bu durumu ortadan kaldırmayı hedeflemiştir.

İmparator Otho, tahta çıktığında onu meşgul edecek en büyük problem, Aşağı Germania orduları tarafından imparator olarak selamlanan Vitellius idi. Ayrıca, Galba'nın askeri olarak indirilmiş olması da senato tarafından kabullenilebilen bir durum değildi. Vitellius ve Otho, aynı zamanda farklı otoriteler tarafından imparator olarak selamlanmaları sonucunda, 14 Nisan 69'da Cremona'da yapılan savaşta Vitellius'un Otho'nun ordusunu yenilgiye uğratması ile kesinlik kazanmıştır. Savaş, Suetonius'a göre üç aşamalı olarak aktarılabilir. Buna göre; Placentia, Castor ve Bedriacum bölgelerinde yaşanan üç çarpışma sonucunda savaşı kaybeden Otho intihar etmiş, Vitellius'un galibiyeti kesinleşmiştir (Suetonius, 2021). Bu savaşa gelene değin, Otho yalnızca 3 ay boyunca tahtta kalabilmiştir. Nero döneminde hakir görülmesine neden olan intibayı bu süreç boyunca yansıtmamış, makamın saygınlığına uygun bir şekilde hareket etmiştir (Salmeri, 2021b; Meijer, 2023).

4. İmparator Aulus Vitellius Caesar Dönemi (M.S. 69-69)

Vitellius, Galba ya da Otho gibi kökeni kesin hükümler ile anlatılabilecek bir karakter değildir. Babası Lucius, *consul*, Suriye valiliği, *censor* gibi önemli görevlerde bulunmuştur. Suetonius, Vitellius'in doğum tarihini 7 Eylül ya da 24 Eylül 15 tarihleri olarak belirtmiştir.¹² Tiberius, Caligula ve Nero'nun zamanında sarayın tanınmış simalarından biri olan Vitellius asker kökenli değildir. Ordusu Cremona'da savaşıırken, o Germania'da arka planda kalmayı tercih etmiştir (Meijer, 2023, 60).

¹¹ Otho'nun Galba ve Piso'yu öldürtmek üzere adam göndermesi hakkında bkz (Suetonius, 2021).

¹² Doğum tarihleri hususunda bkz. (Suetonius, 2021).

Senatus, Otho'yu imparator olarak ilan ettiğinde, Rhine Nehri'nde bulunan ordu Vitellius'un imparator olarak selamlanmasını istedi (Bauer, 2013). Galba'nın Vitellius'u Aşağı Germania'ya göndermesinin yaklaşık 1 ay kadar sonrasında (Tekin, 2008, 238) dört lejyon Vitellius'u imparator olarak selamladı. Tanrısal Iulius'un Mars tapınağından getirilmiş olan kılıç, Vitellius'a sunuldu (Suetonius, 2021; Tekin, 2008; Boatwright vd., 2022). Batı'da bulunan eyaletler Vitellius'un yanında saf tutmuştur (Salmeri, 2021b). Bu durumda, Roma'da iki imparator mevcuttu; biri *senatus* tarafından *princeps* ilan edilen ve muhafız alayı tarafından desteklenen Otho, diğer ise büyük bir orduya sahip olan Vitellius idi.

Bir imparatorluk, doğal olarak iki imparatora ev sahipliği yapamayacağından dolayı Otho ile Vitellius arasında mücadele gerçekleşmiştir. Otho ile Vitellius'un birlikleri 69 yılının Nisan ayında Cremona'da karşı karşıya geldikten sonra Vitellius'un imparator olduğu kesinleşmiştir (Bauer, 2013). Roma'ya Temmuz'un ortalarında varmış ve hayata geçirdiği ilk kararlar muhafız alayının kendisine bağlı birliklerden oluşması ile ömür boyu konsül ilan edilmesi üzerine olmuştur (Meijer, 2023; Bauer, 2013).

69 senesinde dokuz aylık süre boyunca imparator olan Vitellius, ilk defa Germanicus unvanını kullanan aynı zamanda muhafız alayının desteğini almadan tahta çıkan ilk imparator olmuştur¹³ (Boatwright vd., 2022; Yıldırım & Kalaycı, 2023). Vitellius, kendisinden önce başa gelen 3 imparatora daha şanssız bir kimse olarak değerlendirilebilir. Nero, Galba, Otho ve Vitellius birbiri hakkında daha fazla bilgiye sahip ve yaşanan olaylardan dolayı siyasi ve askeri olarak saf tutacakları noktalar daha kesindir. Fakat, Vitellius'a karşı rakip olarak atılacak kişi Vespasianus idi. Vitellius, kendisini destekleyen Germania lejyonuna doğal olarak ayrıcalıklı bir muamele göstermiştir. Bu husus, diğer lejyonların rahatsız olmasına yol açmış, özellikle imparatorluğun doğu topraklarında bulunan lejyonlar başka bir adayı destekleyeceklerini ilan etmişlerdir. Vespasianus, aynı Otho'nun yaşadığı gibi, Vitellius'a karşı bir tehdit olarak sahneye çıkmış, Suriye, Mısır, Yahudiye ve Tuna lejyonlarının desteğini kazanmıştır (Meijer, 2023; Bauer, 2013; Tekin, 2008). Vitellius ve Otho'nun savaştığı Cremona'ya yakın bir yerde, Vespasianus taraftarı Tuna lejyonları büyük bir galibiyet almıştır. Yeni imparator adayının emrindeki ordular,

¹³ Suetonius, bu hususu “*Yukarı Germania kesimindeki ordunun sonunda kendisini desteklemesi üzerine herkesin onayladığı Germanicus takma adını seve seve aldı, Augustus adını almayı kabul etmedi, Caesar adını ise sonsuza dek geri çevirdi.*” olarak belirtmiştir. Bkz. (Suetonius, 2021).

24 Ekim 69'dan 20 Aralık 69 tarihine kadar Vitellius'un ordularını Roma'ya kadar itmiş, Vespasianus'un komutanlarından Antonius Primus Roma'yı üç noktadan (*Via Flaminia*, *Via Salaria* ve Tiber Kıyısı) kuşatmıştır (Meijer, 2023; Tekin, 2008; Boatwright vd., 2022). Nero'ya benzer bir şekilde, Vitellius da şehrin dışında, Aventinus'daki evine gitmeyi, bir süre oradan saklandıktan sonra Terracina'da kardeşinin yanında saklanmayı hedeflemiştir fakat bunu uygulayamamıştır (Meijer, 2023). Nihayetinde, Primus komutasındaki askerler Vitellius ve taraftarlarını öldürmüş, İmparator Vespasianus'un başa gelmesini sağlamışlardır.

5. İmparator Caesar Vespasianus Augustus Dönemi (M.S. 69-79)

Vespasianus, M.S. 9 yılında (Augustus'un ölümünden 5 yıl önce, Camerinus ve Sabinus'un *consullüğünde*) Phalacrinae kasabasında dünyaya gelmiştir (Suetonius, 2021; Levick, 2017). Trakya'da ordu komutanlığı, Girit ve Kyrene eyaletlerinde *quaestor*, *aedilis* ve *praetor* görevlerinde bulunmuştur. Claudius'un imparatorluğu altında Germania'da lejyon komutanı olmuş, Germania ve Britannia üzerine seferler düzenleyerek otuz beş kez düşmanla karşı karşıya gelmiştir. M.S. 63 yılında çektiği kura ile Afrika *proconsullüğüne* görevini icra etmeye başlamıştır. Africa *proconsullüğü* sırasında Yahudiye'de çıkan ayaklanmayı bastırmak üzere Vespasianus seçilmiştir (Suetonius, 2021; Tekin, 2008; Meijer, 2023). Aynı zamanlarda, Vitellius Roma'ya girer iken, Vespasianus'un Otho'ya destek amaçlı gönderdiği ordu, Otho'nun ölümünden sonra Vespasianus'u imparator olarak ilan etmiştir. Vespasianus imparator olarak selamlandığında, Yahudiye'de süren isyan henüz bastırılmamıştır. Vespasianus'un büyük oğlu, askeri meziyetleri ile bilinen Titus, Yahudiye'de isyanı bastırma görevini üstlenmiş, 73 yılında sona eren bu bastırma mücadelesinde Yahudiye'nin nüfusunda büyük kayıplar olmuş, aynı zamanda dinlerini yaymak için müritler toplamaları da yasaklanmıştır (Boatwright vd., 2022; Tekin, 2008).

Vespasianus'un komutasındaki ordular Vitellius'u tahttan indirdiği zaman, ordunun imparator ilan etme ve devirme uygulaması neredeyse gelenek haline gelmişti. Iulius-Claudius hanedanının büyük bir kısmında (Caligula adıyla bilinen Gaius Iulius Caesar Augustus Germanicus'un 4 yıllık hükümrانlığı hariç tutulur ise) bu tarz kısa süreli imparator değişimleri yaşanmamıştır. Roma'nın 2 yıllık süreçte yaşadığı bu yıkım hem otorite dengelerini altüst etmiş hem de imparatorluğun mevcut ekonomik, siyasi ve sosyal yapısını kayda değer biçimde değiştirmiştir. Vespasianus, bu süreci takip eden bir imparator olarak *senatus*, muhafız alayı ve lejyonlar arasındaki ilişkinin temeli sağlam bir şekilde ilerlemesini sağlamak zorundaydı. 2 yıl boyunca, farklı otoriteler, muhtelif güçleri kullanarak 4 kez imparator ilan etmiştir ki bu süreç dört imparator yılı olarak anılmıştır. Bu durum, Roma'nın siyasi istikrarı sürdürülebilir şekilde devam

ettirmesini neredeyse imkânsız bir hale getirmiştir. Flavius hanedanı, üç *princeps*in ayaklanmasının son döneminde düzeni kalmamış bir imparatorluğun başına geçmiştir.

Bir önceki başlıkta değinilmiş olan Vitellius ve Vespasianus taraftarı ordular arasında gerçekleşen savaş sonucunda Vespasianus, *annus horribilis*'ten (korkunç yıl) sonra Roma toplumu ve devletiyle bir barışma politikası uygulamaya çalışmıştır (Salmeri, 2021b). *Senatus* ve halk, Vespasianus'u imparator olarak ilan etmiş, imparator şehre 70 yılının Ekim ayında girebilmiştir. Son bir yıl içerisinde tecrübe edilen imparatorların tahta çıkarılmalarında *senatusun* güç kurgusunun tamamen sahte olduğu anlaşılmış, en çok askeri güce sahip olanın iktidar olduğu görülmüştür. Vespasianus, tam da bu gücüyle, yani bir idareciden öte asker olarak biliniyor, bir askerin nasıl düşüneceğini, ordunun ya da askerlerin kendi iktidarını oluşturacak ya da kaybettirecek gücünü küçümseliyordu.

Nero'nun ölümü, *principatus* ve Augustus'un hanedanlık ilkesinin Roma dünyasına en iyi hükümdarı garanti edemeyeceğini göstermiştir. Vespasianus imparator olarak şehre girdikten hemen sonra, her ne kadar en iyi hükümdarı garanti edemese de kendisini güvenceye almak adına Iulius-Claudius geleneğinden uzaklaşmamış, 69 yılında Titus ve Domitianus'a *princeps iuventutis* (gençlerin önderi), 71 yılında Titus'a *tribunicia potestas* ve *praetor praefectus* yetkisini bahşetmiştir. İmparatorluğun erken dönemlerinden itibaren, *praetor praefectus* görevini *equites* olarak nitelenen atlı sınıf üyeleri üstlenmiştir fakat bu adete Titus'a bahşedilen yetkileri alması ile karşı çıkmış, Iulius-Claudius hanedanı döneminden sonra meydana gelen potansiyel siyasi ayrılık fikirlerini de etkisiz hale getirmiştir (Cassius Dio, 1925; Tekin, 2008; Salmeri, 2021a). Böylelikle, Titus, yasal olarak tahtın vârisi olmuş, hanedan resmiyet kazanmıştır.

6. Vespasianus'un Gerçekleştirdiği Reformlar

Suetonius'a göre, Vespasianus'un amacı yıkılmaya yüz tutmuş devleti önce ayağa kaldırmak sonra da donatmak idi (Suetonius, 2021; Salmeri, 2021a). Bu hususta öncelik idareye; Nero döneminden Vespasianus dönemine kadar sıkıntılı olan mali, ekonomik, askeri konulara verilmiştir.

Principatus'un kurumsallık kazanması, *Lex de Imperio Vespasiani*¹⁴ olarak bilinen kanun metni ile Augustus'tan itibaren imparatorlara ait olan yetkilerin ve kamusal otoritenin, *Senatus* ve halk meclisi tarafından resmen Roma İmparatoru Vespasianus'a devredildiğini belgeleyen bu kanun ile belirlenmiştir. İmparatorun yeni kazandığı yetkileri arasında anlaşmalar yapmak, meclisi

¹⁴ Vespasianus'un iktidarının yasası.

toplantıya çağırmak, öneriler sunmak ya da geri çevirmek, yönetim pozisyonlarına aday göstermek ve devletin yararına tedbirler almak gibi ayrıcalıkları içerir. Bu yasada Tiberius ve Claudius'a kadar uzanan önceki imparatorların ismi anılmış fakat Caligula ve Nero gibi lanetli imparatorlardan söz edilmemiştir (Boatwright vd., 2022; Salmeri, 2021a; Koyuncu, 2024). *Principatus*, imparatorluk hizmetinde azatlılar yerine senatörler ve equitesin daha fazla yer almasıyla yeniden şekillendirilmiş, bu yol ile üst sınıfların yönetimde daha etkin rol üstlenmesi Vespasianus döneminde başlamış ve ikinci yüzyılda daha da yaygınlaşmıştır. İmparator, askeri gücün imparatorluğun merkezinde toplanması adına yeni komutanlar atamak ve birlikleri eski sadakatleri kırarak şekilde bölmek üzere karar almıştır (Boatwright vd., 2022; Bauer, 2013). Geride kalan bir yıllık süreç ekonomik olarak Roma'yı yıpratmıştır ki bu da Vespasianus'un devletin gelirini artırmak amacıyla eyalet vergilerini arttırmasına, bazı bölgelerde iki katına yükseltmesine ve belirli faaliyetler için (örneğin tuvaletlere uygulanan *vectigal urinae* olarak bilinen idrar vergisi) yeni vergiler eklemesine olanak sağlamıştır. Augustus'un uzun süre emek harcadığı, dost krallar veya Roma'ya bağlı kişiler (*cliens*) tarafından yönetilen, Roma ve düşmanları arasında tampon bölge vizyonundan vazgeçerek, Fırat Nehri üzerindeki geçiş noktalarını kontrol eden Kommagene Krallığı gibi bağlı (*cliens*) krallıklar 72 yılında ortadan kaldırılmıştır. 74 yılında da Kilikya eyaleti kurularak imparatorların çokluğundan kaynaklanan yönetim sadeleştirilmiştir (Salmeri, 2021a).

64 yılında cereyan eden yangın sonucu Nero'nun inşasını hayal ettiği Domus Aurea yerine Colosseum, amfiteyatrosunu inşa ettirmiştir (Suetonius, 2021; Guerrini, 2021). Bu yapı, aynı zamanda Vespasianus hanedanı dönemi boyunca muhtelif gladyatör etkinlikleri ve at arabası yarışlarına ev sahipliği yapmış, Roma halkının da oyunlara ilgi göstermesi ve bahis oynaması, kıtlık dönemlerinde dahi toplumun eğlencesini esirgemediği bir nokta olmuştur.

Hukuki konularda davaların yoğunlaşması ve karışıklığın yığılmaya neden olması sonucunda yargıçlar kurulunun ilgilendiği davaların sıra bazına bakılmadan sonuçlandırılması ve dava sayısını en aza indirebilmek için yeni görevlilerin kura ile belirlenmesi üzerine adımlar atılmıştır. Ahlaki bozulmanın önüne geçebilmek adına, başkasının kölesiyle ilişki kuran bir kadının kendisinin de köle sayılması, babasının koruması altındaki gençlerin tefecilere verdikleri parayı babası öldükten sonra geri isteme hakkının olması gibi muhtelif konular *senatusa* getirilmiştir (Suetonius, 2021). Vespasianus, İspanya'daki tüm eyaletlerde Latin hukuku (*ius Latii*) uygulamasını başlatmış ve böylece çeşitli toplumların idarecilerine Roma yurttaşlığı kazandırması, vergi gelirlerini arttırmaya yönelik bir önlem olarak değil, erken İmparatorluk döneminden süregelen Roma'nın yurttaşlık hakkını genişletme geleneğinin devamı olarak görülmüştür.

Roma'nın eski ailelerinin etkisini yitirmesiyle, İtalya ve özellikle batıdaki eyaletlerin önemli şehirlerinden gelen ileri gelenlerin öne çıkmasına olanak sağlayan tarihi sürece müdahale eden Vespasianus, ailesinin Reatili (Rieti) olması nedeniyle bu sürecin bir ürünü olarak da kabul edilmiştir. Bu müdahale, yüce konseyin politikalarına daha kolay onay verecek bir zihniyet oluştururken, aynı zamanda imparatorluğun yönetiminde rol alan son derece yetenekli *virii militares* (asker kökenli kişiler) ve diğer bazı askerlerin yükselmesine olanak sağlamıştır (Salmeri, 2021a). Vespasianus'un propagandası, dürüstlük, tutumluluk ve kamu yararını kişisel çıkarlardan üstün tutma düşüncesine dayanan fikirler üzerine kuruludur. Halkın gözünde "onlardan biri" gibi görünen imparator, bu ilke ve erdemlerin en iyi temsilcisi olarak kendini tanıtmıştır. *Templum Pacis*¹⁵, artık Roma'nın imparatorluk içindeki merkezi rolünün ve dünya üzerindeki üstünlüğünün bir sembolü olarak hizmet etmiştir. Ayrıca, tapınağın muhtemelen *Praefectura Urbis*'in¹⁶ bulunduğu bir yan salonunun duvarında, *Forma Urbis* (Şehrin Şekli) olarak bilinen, Roma'nın büyük ve etkileyici mermer haritası sergilenmiştir (Guerrini, 2021). 79 yılına gelindiğinde, İmparatorun yaşından kaynaklı olarak hastalık problemleri mevcuttu. Suetonius'a göre 69 yıl 1 ay 7 gün, Cassius Dio'ya göre 69 yıl 8 ay yaşamıştır (Suetonius, 2021, 397; Cassius Dio, 1925, 295). Ölümünün ardından Roma'ya bıraktığı mirasın haricinde bir sözü kalmıştır; "*Bir imparator ayakta ölmelidir.*" (Suetonius, 2021, 397; Cassius Dio, 1925, 295).

Sonuç

Dört İmparator Yılı, Roma İmparatorluğu'nun tarihsel sürecinde yalnızca bir otorite krizi değil, aynı zamanda toplumsal, askeri ve siyasi sistemlerin derinlemesine sorgulanmasına yol açan kritik bir dönemi ifade etmektedir. Bu süreç, yalnızca İmparatorluk düzeninin istikrarını sarsmakla kalmamış, aynı zamanda Roma'nın geleneksel hanedanlık yapısının sınırlarını da test etmiştir. Nero'nun ölümünden sonra ortaya çıkan güç boşluğu, bir yıl içinde dört farklı imparatorun iktidar talebinde bulunmasıyla sonuçlanmış, bu durum imparatorluk sistemindeki temel sorunları ve zaafları gün yüzüne çıkarmıştır.

Roma'nın bu dönemde yaşadığı çalkantılar, imparatorluk otoritesinin sadece hanedan üyeleriyle sınırlı olmadığını, aksine askeri güçlerin ve yerel elitlerin desteğinin iktidar üzerinde belirleyici bir rol oynadığını göstermiştir. Nero'nun intiharıyla başlayan süreçte, Galba'nın senato

¹⁵ Barış Tapınağı anlamına gelir. Günümüzde sadece kalıntıları mevcuttur.

¹⁶ Praefectus urbanus/praeffectus urbi kelimesi, Roma Valisi manası taşır.

tarafından seçilmesi, Otho'nun Praetoria Muhafızların desteğiyle tahta çıkması, Vitellius'un lejyonlar tarafından desteklenmesi ve nihayet Vespasianus'un geniş bir askeri ittifakla imparator ilan edilmesi, bu güç dinamiklerinin değişkenliğini açıkça ortaya koymuştur. Bu bağlamda, Dört İmparator Yılı, imparatorluk otoritesinin artık yalnızca bir kişi veya hanedanın meşruiyetiyle değil, aynı zamanda orduların ve yerel yönetimlerin iş birliği ve desteğiyle sürdürülebileceğini göstermiştir.

Bu kaotik süreç, Roma'nın siyasi yapısındaki derin zayıflıkları gözler önüne sermiştir. Nero dönemi boyunca artan ekonomik sorunlar ve merkezileşen otoritenin keyfi kullanımı, özellikle lejyonlar ve yerel elitler arasında hoşnutsuzluğa yol açmıştır. Nero'nun yönetiminin sona ermesiyle birlikte bu hoşnutsuzluk, hızlı bir şekilde Roma'nın farklı bölgelerinde ayaklanmalar ve isyanlara dönüşmüştür. Galba'nın tahta çıkışı, bu krizi çözmek yerine derinleştirmiş, özellikle ordular arasındaki sadakat sorunlarını daha da karmaşık hale getirmiştir. Galba'nın, Praetoria Muhafızlara ödeme yapmayı reddetmesi ve lejyonlara yönelik politikalarında soğukkanlı bir tutum sergilemesi, ordular arasındaki desteği kaybetmesine yol açmış, bu durum da iktidarının kısa sürmesine neden olmuştur.

Otho'nun kısa süreli iktidarı, Dört İmparator Yılı'nın belki de en dramatik dönemlerinden birini temsil etmektedir. Otho, Galba'nın suikasta uğramasının ardından hızla tahta çıkmış, ancak karşısında güçlü bir rakip olan Vitellius'un lejyonlarıyla baş edememiştir. Otho'nun yalnızca birkaç ay süren iktidarı, Roma'nın iç savaşlara ve askeri çatışmalara sürüklendiği bir dönemin simgesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Vitellius'un zaferiyle sonuçlanan bu süreç, Roma'nın askeri gücünün ne denli bölünmüş olduğunu ve farklı lejyonların kendi çıkarları doğrultusunda hareket edebileceğini göstermiştir. Vitellius'un iktidarı ise, Vespasianus'un doğudaki lejyonlar ve müttefiklerinin desteğiyle başlattığı karşı saldırıyla son bulmuştur. Bu süreç, Roma'nın merkezileşmiş siyasi otoritesinin ciddi bir tehdit altında olduğunu ve İmparatorluk yönetiminin sürdürülebilirliği açısından reformlara ihtiyaç duyulduğunu bir kez daha ortaya koymuştur.

Vespasianus'un tahta çıkışı, yalnızca bu kaotik dönemin sona ermesini sağlamamış, aynı zamanda Roma İmparatorluğu'nun siyasi ve idari yapısında köklü değişimlerin önünü açmıştır. Vespasianus, Flavius Hanedanı'nın kurucusu olarak, Roma'nın yeniden inşasında ve istikrarın sağlanmasında önemli bir rol oynamıştır. Özellikle mali ve idari reformları, Nero dönemi boyunca süregelen ekonomik istikrarsızlıkları gidermeyi hedeflemiştir. Eyalet vergilerinin artırılması ve yeni vergi politikalarının uygulanması Roma'nın mali durumunu iyileştirmiştir. Bununla birlikte, Vespasianus'un askeri reformları, lejyonlar arasındaki bölünmüşlüğü gidermeyi ve imparatorluk

sınırlarındaki güvenliğini artırmayı amaçlamıştır. Lejyonların yeniden düzenlenmesi ve sadakatlerinin merkezi otoriteye bağlanması, Roma İmparatorluğu'nun askeri gücünü daha sağlam bir temele oturtmuştur.

Vespasianus, Roma'nın Dört İmparator Yılı boyunca yaşadığı siyasi ve askeri krizlerin ardından, imparatorluk yapısını yeniden inşa etmek amacıyla kapsamlı reformlar gerçekleştirmiştir. Nero döneminde zayıflayan mali yapıyı güçlendirmek için eyalet vergilerini artırmış, yeni gelir kaynakları oluşturmuş ve mali disiplini sağlamak adına geniş çaplı düzenlemelere gitmiştir. *Lex de Imperio Vespasiani* yasasıyla *principatus* makamını hukuki bir temele oturtarak imparatorun yetkilerini resmileştirmiştir. Askeri alanda, lejyonları yeniden düzenleyerek Roma sınırlarını güvence altına almış, eyaletlerdeki sadakatsizlikleri kırmak amacıyla birlikleri farklı bölgelere dağıtmıştır. Ayrıca, Nero'nun büyük harcamalarıyla zedelenen kamu düzenini onarmak için Colosseum gibi büyük kamu projelerini hayata geçirerek halkın desteğini kazanmıştır. Bu reformlar, sadece krizlerin yaralarını sarmakla kalmamış, aynı zamanda Flavius Hanedanı'nın kalıcı bir temel üzerine inşa edilmesine de zemin hazırlamıştır.

Dört İmparator Yılı'nın bir diğer önemli sonucu, Roma'nın siyasi kültüründe meydana gelen değişimlerdir. Nero'nun ölümünden önce imparatorluk, genellikle hanedanlık temelli bir otorite anlayışıyla yönetilmekteydi. Ancak, bu süreç askeri gücün ve yerel elitlerin imparator seçimindeki rolünü artırmış, Roma'nın siyasi yapısında önemli bir dönüşüme yol açmıştır. Flavius Hanedanı'nın kurulmasıyla birlikte imparatorluk otoritesinin meşruiyeti yeniden tanımlanmıştır. Bu durum, Roma'nın gelecekteki hanedanlarının yönetim biçimlerini de etkilemiş, askeri destek ve halkın memnuniyeti gibi unsurların önemini artırmıştır.

Dört İmparator Yılı, Roma İmparatorluğu'nun hem siyasi hem de toplumsal yapısında imparatorluk tarihinin önemli dönüşüm dönemlerinden biri olmuştur. Vespasianus'un liderliği altında gerçekleştirilen reformlar, bu çalkantılı dönemin ardından Roma'nın yeniden istikrara kavuşmasını sağlamış ve İmparatorluk yönetiminin gelecekteki temellerini oluşturmuştur. Bu süreç, Roma'nın yalnızca bir hanedan değişikliğine değil, aynı zamanda imparatorluk otoritesinin ve meşruiyetinin yeniden tanımlanmasına yol açan bir paradigma değişimini temsil etmiştir.

Kaynaklar

Antik Kaynaklar -Kullanılan Metin ve Çeviriler

Cassius Dio. (1925). *Roman History Vol. 8, Books 61-70* (Trans. E. Cary & H. B. Foster). Heinemann Press. (Loeb Classical Library No. 176).

Seneca. (1999). *Ruh Dinginliği Üzerine* (Çev. B. Demiriş). Yapı Kredi Yayınları.

Suetonius. (2021). *On İki Caesar'ın yaşamı* (Çev. G. Özaktürk & Ü. F. Telatar). Doğu Batı Yayınları.

Tacitus. (2008). *The Annals: The Reigns of Tiberius, Claudius, and Nero* (Trans. J. C. Yardley). Oxford University Press.

Tacitus. (2004). *Histories Vol. 2, Books I-III* (Ed. G. P. Goold). Harvard University Press. (Loeb Classical Library No. 111).

Modern Literatür

Akşit, O. (1976). *Roma İmparatorluk Tarihi* (C. 1). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Akşit, O. (1969). Tarihçi Bir İmparator Claudius. *Tarih Dergisi*, 23, 131–144.

Barrett, A. A., Yardley, J. C., & Fantham, E. (2016). *The New Emperor: A Guide to the Ancient Resources*. Princeton University Press.

Bauer, Susan Wise. (2013). *Antik Dünya İlk Kayıtlardan Roma'nın Dağılmasına* (Çev. Mehmet Morali). Alfa Basım Yayım.

Beard, M. (2023). *On iki Caesar* (Çev. B. Bayram). Kronik Yayınları.

Beard, M. (2019). *SPQR* (Çev. İ. Sağlamer). Pegasus Yayıncılık.

Boatwright, M. T., Gargola, D. J., Talbert, J. A. R., & Lenski, Noel. (2022). *Romalıların Kısa Tarihi* (Çev. İ. Kısacık). Alfa Basım Yayım.

Boyana, H., & Türkan, A. (2019). Cassius Dio Cocceianus'un Hayatı ve Tarihçiliği. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 38(65), 1-20.

George, M. (2018). *The Confessions of Young Nero*. Pan Books.

Goodman, M. (2012). *The Roman World 44 BC – AD 180*. Routledge.

Guillerat, N., Scheid, J., & Melocco, M. (2023). *Antik Roma İnfografik* (Çev. K. A. Çetinalp). Kronik Yayınları.

Guerrini, C. (2021). Flavius Dönemi Sanatında Düzen ve Dünya Hakimiyeti. U. Eco (Ed.), *Antik Roma içinde* (Çev. L. T. Basmacı) (s. 728-736). Alfa Basım Yayım.

İplikçioğlu, B. (2021). *Eskibatı Tarihi: Giriş, Kaynaklar, Bibliyografya*. Türk Tarih Kurumu.

- Kara, S. (2022). *Roma İmparatorluğu'nda İsyanlı Lejyonlar*. Sakin Kitap.
- Kelly, B., & Hug, A. (2022). *The Roman Emperor and His Court c. 30 BC–c. AD 300*. Cambridge University Press.
- Kovalyov, S. İ., & Dyakov, V. N. (2011). *İlkçağ Tarihi (C. 2)* (Çev. Ö. İnce). Yordam Kitap.
- Kovan, B. A. (2019). Tacitus ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme. *Amisos*, 4 (7), 148–161.
- Kovan, B. A. (2023). Tacitus'un Eserlerinde Savaş Anlatıları ve Bu Anlatılara Göre Roma Ordusu. *OANNES – Uluslararası Eskiçağ Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 795–815.
- Koyuncu, C. (2024). Lex de Imperio Vespasiani: İmparatorluk Makamının Resmîleşmesi. *Archivum Anatolicum*, 18(1), 183–202.
- Lentano, M. (2021). Siyasetçi, Bilim Adamı ve Oyun Yazarı Seneca. U. Eco (Ed.), *Antik Roma içinde* (Çev. L. T. Basmacı) (s. 884–886). Alfa Basım Yayım.
- Levick, B. (2017). *Vespasian*. Routledge.
- Martin, T. R. (2024). *Antik Roma: Romulus'tan Iustinianus'a* (Çev. S. Özgüler). Bilge Kültür Sanat.
- Meijer, F. (2023). *İmparatorlar Yataklarında Ölmez: Caesar'dan Romulus Augustus'a MÖ 44 – MS 476* (Çev. G. Ergin). Kronik Yayınları.
- Morgan, M. G. (2006). *A.D. 69: The Year of Four Emperors*. Oxford University Press.
- Özman, R., & Doğan, E. (2023). Roma'nın II. Yüzyıl Krizi. *OANNES – Uluslararası Eskiçağ Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 471–490.
- Potter, D. (2013). *The Emperors of Rome*. Quercus.
- Piatesi, A. (2021). Seneca ve Latin Stoacılığı. U. Eco (Ed.), *Antik Roma içinde* (Çev. L. T. Basmacı) (s. 378–389). Alfa Basım Yayım.
- Salmeri, G. (2021a). Flavius Hanedanı: İdari Alanlara Öncelik. U. Eco (Ed.), *Antik Roma içinde* (Çev. L. T. Basmacı) (s. 157–165). Alfa Basım Yayım.
- Salmeri, G. (2021b). Iulius-Claudius Hanedanı: İmparatorluğun Güçlenmesi ve Hristiyanlığın Doğuşu. U. Eco (Ed.), *Antik Roma içinde* (Çev. L. T. Basmacı) (s. 140–156). Alfa Basım Yayım.
- Salmeri, G. (2021c). İmparatorluğun İlk İki Yüzyılı: Augustus'tan Commodus'a (MÖ 31–MS 192). U. Eco (Ed.), *Antik Roma içinde* (Çev. L. T. Basmacı) (s. 133–140). Alfa Basım Yayım.

Şan, E. (2020). Imperivm Romanvm Christianvm: Ortaçağ Müslüman Tarihçilerine Göre “Bizans”ın başlangıcı. *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 451–458.

Tanilli, S. (2017). *Yüzyılların Gerçeği ve Mirası: 1. Cilt, İlkçağ, Doğu, Yunan, Roma*. İş Bankası Kültür Yayınları.

Tekin, O. (2008). *Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş*. İletişim Yayınları.

Yakut, A. (2017). Hellenisever Nero’nun Büyük Hamlesi: Achaia Eyaletinin Özgürleştirilmesi. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 32(1), 191–208.

Yakut, A. (2020). Biyografi ile Tarihin Kıyısında: Plutarkhos’un Vita Caesarum’u. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 35 (1), 333–354.

Yıldırım, E., & Kalaycı, A. (2023). Roma İmparatorlarına Senato Tarafından Verilen Fetih Unvanları ve Yönetim Anlayışına Etkisi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 13 (2), 871–887.